

MAHI BINEBINE

La màscara que narra el que ens fa por

Text: *Simona Škrabec*. Fotografia: *Miquel Taverna, CCCB*.

Mahi Binebine va néixer a Marràqueix el 1959. «És un jove somrient de trenta-quatre anys», deia una ressenya de la seva primera novel·la, publicada el 1992. Trenta anys més tard, el somriure contagiós de Binebine no ha pas desaparegut, sinó que el regala amb generositat. L'autor prové d'una família de bufons, en sentit literal, d'una família shakespeariana, com li agrada subratllar. Home enginyós, sap aprofitar cada excusa per enfil·lar un nou relat, explicar una anècdota sorprenent, no només als seus llibres, sinó també en aquesta entrevista que va tenir lloc durant una visita de Barcelona per participar en el festival Kosmopolis del CCCB l'octubre de 2023. Mahi Binebine es va establir a París el 1980 i va tornar a Marràqueix el 2002, on viu i treballa actualment. Entre les seves obres literàries cal esmentar *El somni d'una esclava* (*Le Sommeil de l'esclave*, 1992), *Els funerals de llet* (*Les Funérailles du lait*, 1994), *Caníbals* (*Cannibales*, 1999), *Pol·len* (*Pollens*, 2001) i *El meu germà fantasma* (*Mon frère fantôme*, 2022) i també la novel·la *Carrer del Perdó* (*Rue du Pardon*, 2019), traduïda el 2021 al català per Manuel Forcano, que ja prepara la traducció d'*El bufó del rei* (*Le fou du roi*, 2017). La novel·la *Les estrelles de Sidi Moumen* (*Les Étoiles de Sidi Moumen*, 2010) va ser adaptada al cinema per Nabil Ayouch amb el títol de *Els cavalls de Déu* (*Les Chevaux de Dieu*, 2012). L'autor hi reflexiona entorn de les causes que van provocar l'atac terrorista del dia 16 de maig de 2003 a Casablanca. Amb els ingressos que va obtenir amb la novel·la i la pel·lícula, Mahi Binebine va fundar una xarxa de centres culturals anomenada Les Étoiles, que funcionen a Casablanca, Tànger, Fes, Marràqueix i Agadir, i ofereixen accés gratuït a la cultura als joves en risc d'exclusió social. Binebine escriu en francès i les seves obres han estat traduïdes a una dotzena d'idiomes, des de l'alemany al coreà. És important assenyalar que molts dels llibres també han estat traduïts a l'àrab de manera que poden ser llegits a casa seva amb tota la càrrega de reflexió sobre la societat àrab actual que contenen. Els temes tractats abasten el terrorisme, l'abús de les drogues, la immigració il·legal fins a drames familiars com poden ser l'incest o la persistència de models d'esclavisme, i també la dura persecució política de l'oposició per part dels règims com el del rei Hassan II.

L'estiu de 2001 vas ser al taller de Miquel Galanda (Casp, 1951) a Tarragona, i després vas fer una exposició conjunta al Tinglado 1 del Moll de Costa. En les obres que han sortit d'aquesta col·laboració crida l'atenció que moltes de les figures porten una màscara. Per què portem màscares? Per què les necessitem?

M'ha interessat sempre la màscara africana perquè no és pas la mateixa que a Europa, on amaga la figura. A l'Àfrica, la màscara conta un relat col·lectiu. Si la gent té por, es fa una màscara, crea un rostre monstruós i, amb això, el monstre perd la força destructiva. És a dir, tot allò que ens espanta, a l'Àfrica ens ho posem a la cara. Les nostres pors, les assumim, les adoptem, les mostrem als altres. Les màscares contenen la vida d'una comunitat. M'agraden perquè sempre tinc ganes d'explicar històries, jo! De fet, han estat un fil molt important per a mi per poder explicar aquesta Àfrica nostra, feta de dictadures, de sang vessada i alhora d'esdeveniments meravellosos perquè la gent s'explica històries oralment, la gent somnia. Vaig començar la meua carrera amb reflexions al voltant de les màscares, vaig abandonar el tema i ara l'he tornat a reprendre.

Què ha començat abans, doncs, la pintura o l'escriptura?

Les dues activitats artístiques van brollar al mateix temps. En la meua trajectòria va ser decisiva la trobada amb Agustín Gómez-Arcos (1939-1989), un escriptor que va haver fugir del franquisme i es va acabar instal·lant a París i va escriure la seva obra literària en francès. A mi, tot aquest món artístic em fascinava però no sabia què calia fer per fer-se artista. I va ser ell, l'Agustín, qui va veure en mi un artista abans que jo hagués fet res. En aquella època, jo treballava com professor de matemàtiques a un institut de secundària i en acabar les classes, ens trobàvem pràcticament tots els dies i passàvem la tarda junts. Acostumàvem a sopar en un restaurant portuguès que es deia Chez Albert i allà, a la rue Mazarine, hi havia una taula rodona reservada per a gent com jo, els aspirants a artistes, però també la freqüentaven directors de cinema, pintors, periodistes, caricaturistes, com per exemple George Bahgoury (Luxor, 1932). Quan tenies diners, pagaves. I si no en tenies, almenys et donaven de menjar. Podíem estar segurs que a París no passaríem gana, cosa que ja és molt. Eren un cercle de gent creativa que em fascinava, i tenia moltes ganes de ser un d'ells. Vaig fer classes de dibuix i aviat em vaig posar a pintar pel meu compte. La primera exposició a París va arribar el 1987, quan encara no tenia trenta anys. I amb tot això, la carrera artística va començar a enlairar-se.

I els inicis literaris?

Quan ens vam conèixer, Franco ja havia mort i l'Agustín en aquella època passava llargues temporades a Madrid i amb això ens vam començar a escriure cartes. Les escrivíem, les portàvem a correus i llavors esperàvem pacientment que ens arribés la resposta... Va arribar el dia

que l'amic em va dir que tenia el do de l'escriptura i que hauria d'escriure llibres sobre la meua família i també recollir tots aquests relats i històries que coneixia. De seguida vaig escriure la primera història, la d'una esclava que havíem tingut a casa nostra. És cert que, a Marroc, l'esclavatge va ser abolit el 1925, però aquestes persones sovint no tenien on anar i es van quedar a les cases on havien servit. A casa nostra, hi havia una esclava vella, que era com si fos una àvia, que m'estimava molt i a la qual jo també estimava molt. Va morir fa pocs anys. Recordo que dormia entre els seus pits quan era molt petit, tinc aquest record tan tendre d'aquesta dona, la Dada. A la novel·la explico com l'havien robada en una petita aldea i d'un amo a l'altre va anar a parar sota la protecció del meu avi. Quan es va quedar embarassada, li volien prendre la criatura, però ella ho va rebutjar. Fins al punt que va matar l'infant per poder-li donar el seu amor. Aquesta és la història de la meua primera novel·la. Un bon dia, vaig enviar el manuscrit al meu amic Agustín. Va llegir la primera pàgina i va dir que ja en tenia prou amb això, que l'obra valia la pena i que l'endemà mateix començàvem amb el treball d'edició. Durant tres mesos ens trobàvem dia rere dia, quan jo acabava les classes a l'institut, a la tarda, i revisàvem el text pacientment: línia per línia, paraula per paraula, frase per frase. Sense exagerar gaire puc dir que l'amic em va reescriure el llibre. I amb això em va revelar els secrets de l'ofici. Llavors ell també va trobar un editor i així es va publicar la meua primera novel·la, *El somni de l'esclava* (*Le sommeil de l'esclave*, 1992). Es va vendre molt bé, aquest primer llibre meu, i per a un editor modest, les vendes significaven un èxit enorme. Van ser vint mil exemplars venuts, en el París d'aleshores. El llibre s'ha traduït a llengües molt diverses, de l'alemany al coreà, i ha anat fent la seva pròpia trajectòria.

A l'Àfrica, la màscara conta un relat col·lectiu. Si la gent té por, es fa una màscara, crea un rostre monstruós i, amb això, el monstre perd la força destructiva. Tot allò que ens espanta, a l'Àfrica ens ho posem a la cara. Les nostres pors, les assumim, les adoptem, les mostrem als altres. Les màscares contenen la vida d'una comunitat.

Contemplo amb gran preocupació el que està passant actualment entre Israel i Palestina. L'Occident no comprèn que el Sud Global no és un concepte teòric, sinó que tots aquests milions de persones existeixen. No es tracta de proferir monòleg rere monòleg, sinó que cal establir vies de diàleg en les dues direccions.

Així que la consolidació li va arribar ja directament amb la primera novel·la publicada?

Quan escris una primera novel·la, ja et diuen «escriptor» i això és una responsabilitat molt gran! De nou, en aquest moment tan delicat, l'Agustín em va donar una empena decisiva: em va recomanar que mirés al meu voltant, que pensés sobretot en la meua família perquè els primers llibres, em va dir, sovint són autobiogràfics. I així vaig escriure un llibre amb el títol *Els funerals de llet* (1994) que gira entorn de la història del meu germà, Aziz Binebine (Marràqueix, 1946). Era un oficial de l'exèrcit, responsable de la formació de reclutes a l'escola militar de Ahermoumou. El 1971 va participar en el cop d'estat fallit contra Hassan II. En venjança, el rei va fer construir una presó secreta per castigar els colpistes, la temible presó de Tazmamart, on el meu germà va passar divuit anys en una cel·la subterrània minúscula. L'experiència després va ser descrita en un llibre de memòries publicat el 2009 pel meu germà, en canvi a la meua novel·la de 1994 parlo d'aquests fets des del punt de vista de la nostra mare. Ningú altre, només ella, el creia encara viu. I per això, dia rere dia posava el plat a taula per a ell i l'omplia amb la porció de menjar que li pertocaria. Cada dia, sense excepció. Com si ell hagués d'entrar en qualsevol moment, dient que tenia gana. De manera que a casa, la seva absència es va convertir en una presència terrible, perquè el meu germà era omnipresent. En aquesta època d'espera angoixosa, la mare va emmalaltir de càncer i li van haver d'extirpar el tumor. Crec que això, tanmateix, no va ser cap casualitat. En la ficció que vaig escriure, la protagonista es diu Mamaya i també té càncer. Després de l'operació demana al cirurgià que li entreguin el pit extirpat, i el posa en una bossa de plàstic. Durant tot el llibre li parla com si fos el seu infant perdut. És un llibre que no s'ha venut gens, és clar, perquè és un pèl macabre... Però a mi

m'agrada molt! I així la Mamaya travessa tot el país per donar una sepultura digna a aquest tros d'ella mateixa que li va ser extirpat. Amb això, adreça el missatge al poder del rei, dient que encara que li prenguessin la vida del fill, no li podien prendre la seva mort. Del que es tracta aquí és d'una lluita per la memòria, per demostrar que aquest fill existeix, encara que oficialment sigui considerat «desaparegut». En aquest cas, l'amic Agustín no va voler revisar el manuscrit, em va dir que si no havia après l'ofici amb la primera obra, llavors caldria que canviés de professió. Em va agafar una angoixa absoluta. Podríem dir que la meua segona novel·la, de fet, va ser la meua primera. I així vaig enviar el manuscrit a l'editor, vaig esperar tres setmanes —entremig vaig morir i ressuscitar diverses vegades— fins que em van dir que el publicarien. Anys més tard, quan l'Agustín estava ja malalt i el vaig anar a visitar a l'hospital, aleshores ja havia publicat diverses obres, em va reconèixer que li va costar molt rebutjar la lectura d'aquesta segona novel·la. Però com a mentor meu m'havia de donar aquesta lliçó. Com si fos un jove pilot, va arribar el dia que havia d'assumir el primer vol en solitari.

Entre les publicacions seves a Espanya hi ha també un conte inclòs en una antologia de textos antibel·licistes, publicada per Oxfam Intermón. El recull es va editar l'any 2004, com una protesta contra la guerra de l'Iraq i porta una introducció de Josep Fontana. En el text, vostè explica que a Tazmamart, dels vint-i-vuit presoners que van ser tancats en un mòdul de màxima seguretat, només tres van sobreviure. El seu germà segurament ho va aconseguir perquè es va saber alliberar de l'odi. Al final del conte, vostè cita aquestes paraules seves: «Molt abans que l'odi arribi als demés, s'entreté propagant el verí pel cor d'aquell que l'ha engendrat. El desgasta, el corseca, el mata a foc lent.» Com veu vostè la relació entre la civilització occidental i el món àrab, especialment en aquest sentit d'un odi que persisteix perquè no ens coneixem prou els uns als altres?

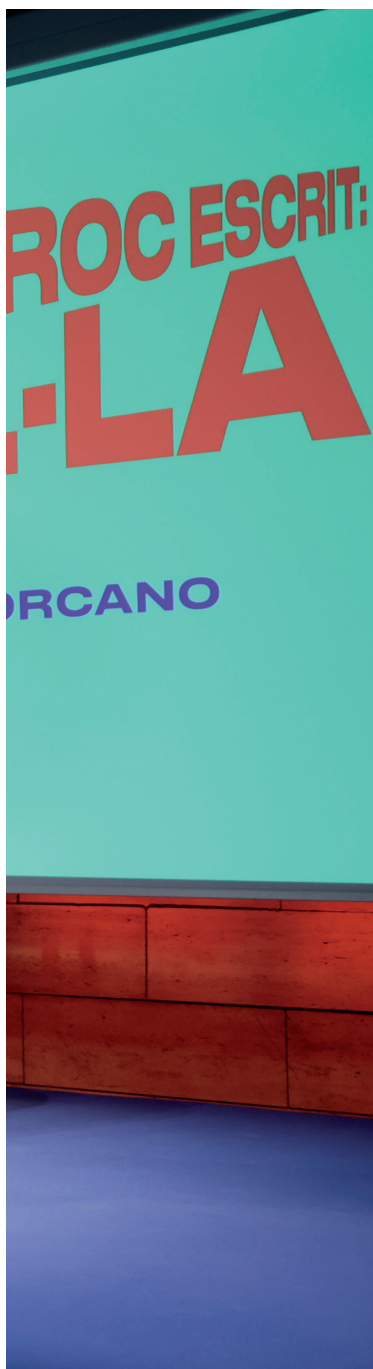
D'entrada, hem de pensar en tots els segles de colonització que ha patit el món àrab. També avui dia, nosaltres, els àrabs, no podem comprendre que al món hi ha els febles i els forts, i que, sense anar més lluny, a les Nacions Unides hi ha cinc nacions que tenen el dret de veto i que dirigeixen el món. Durant molt de temps, les qüestions obertes es quedaven simplement sense resoldre, s'ignoraven, fins que es va produir una mena de «despertar» que ha evolucionat fins a la situació actual. Estic d'acord que la posició en què ens trobem ara és terrible, tant terrible, de fet, que crec que podria arribar a produir-se una confrontació a nivell mundial entre l'islam i l'Occident. Contemplo amb gran preocupació el que està passant actualment entre Israel i Palestina. L'Occident no comprèn que el Sud Global no és un concepte teòric, sinó que tots aquests milions de persones existeixen. No es tracta de proferir monòleg rere monòleg, sinó que cal establir vies de diàleg en les dues direccions.

I què podem fer per facilitar aquesta comunicació?

Com que crec en el diàleg, i també vull celebrar aquest «despertar» que s'està produint, he creat a Marràqueix un festival del llibre africà. Ja per la primera edició, vaig convidar quaranta escriptors africans. Per què he d'anar a París per trobar-me amb el meu veí? Si som veïns, bé ens podem trobar o a casa meua o a casa seva. Els que hi van acudir, són escriptors importants. Jean-Marie Gustave Le Clézio (Niça, 1940), el premi Nobel de l'any 2008, va preparar per l'ocasió un discurs inaugural molt interessant, que aviat es publicarà també en forma de llibre. En aquest festival, de cop, es van desencadenar moltes reaccions imprevisibles. Tantes que vaig haver

d'intervenir com a president, per recordar els participants que França, per a molts de nosaltres, era un lloc de formació i de cultura. Per a mi personalment, França representa on vaig aprendre què significa la llibertat. Hi ha un sentiment de rancor en el món àrab i cal que treballem contra aquesta escalada d'incomprensió també des del nostre costat. El món musulmà ha de conduir la transformació amb tranquil·litat i sensibilitat, no pas de manera brusca i violenta. Si entrem en la lògica de l'oposició frontal, és dolent per a totes les parts. Ho podem fer d'una altra manera, crec. Potser cal començar amb una frase molt simple: respecteu-nos. *Voilà!* Més que res, es tracta aquí d'una qüestió de dignitat.

Tornem per uns instants encara a aquest assaig breu sobre la seva família «shakespeariana», com li agrada descriure-la, on també hi surt el seu pare, el «bufó del rei».

És literalment així! La meua és una família de bufons. El meu avi era el bufó del paixà de Marràqueix, Thami al-Glawi (1879-1956). Durant l'època del protectorat francès, Al-Glawi tenia un poder immens perquè ell era l'aliat principal dels francesos. Per això, era contrari a la instauració de la monarquia. Es podria dir que Al-Glawi era com un rei del Marroc. I l'avi n'era el bufó, de manera literal. L'acompanyava per divertir-lo, ben bé tal com ens ho imaginem. El meu pare també era un bufó i, si soc franc, jo també faig sovint una mica aquest paper. Només que jo només soc un bufó per als meus lectors, no pas d'un rei. Però deixi'm que li expliqui com va arribar el meu pare al Palau dels Alaïtes. També escrivia poesia per encàrrec, notablement per glorificar el paixà Al-Glawi. Com que el meu avi era el seu bufó, en aquestes sessions també s'hi trobava el meu pare, que té una memòria extraordinària. No us ho podeu ni imaginar. És cert que ell encara havia viscut en l'època de la tradició oral, quan les històries es transmetien de viva veu i no estaven escrites, però és que era capaç de dir de memòria un llibre sencer. Gràcies a aquesta habilitat poc comuna, va començar a treballar amb el poeta a qui s'acompanyava i escoltava mentre aquest, totalment borratxo, declamava els seus versos. El pare els memoritzava, tota la tirallonga, i l'endemà, quan el poeta es despertava sobri li preguntava quins poemes havia dit el vespre

anterior. El pare li venia els versos, era literalment així. Li demanava el rellotge o alguna cosa semblant per tornar-li a repetir els versos del dia d'abans.

El paixà Al-Glawi va morir el 1956, el mateix any que es va acabar el protectorat francès a Marroc. A qui va servir, doncs, el seu pare com a bufó?

L'any següent, el 1957, es va tornar a instaurar la Monarquia al Marroc, amb el rei Mohamed V i, després de la seva mort el 1961, va pujar al tro el seu fill Hassan II, que va ser el rei fins al 1999. L'any 1967 la famosa cantant egípcia Umm Kulthum (1898-1975) va arribar

a Marràqueix per una visita de tres dies i calia trobar algú que la pogués acompanyar, un home savi. Evidentment van escollir el meu pare, que durant aquests tres dies li va anar recitant els poemes de Ben Brahim. A ella li recordaven les quartetes del mateix Omar Khayyam (1048-1131) i per això els volia musicar i cantar. El pare, però, li va dir: «Senyora, no hi ha pas res publicat d'aquest autor. Tot el que aquest poeta ha creat, està aquí dins, en el meu cap.» Quan la cantant va ser convidada al Palau per cantar per a Hassan II va parlar al rei de Ben Brahim, i del seu desig de cantar els seus poemes, motiu pel qual volia tenir una textos inexistents. El rei era un dictador, però era una persona cultivada i li va saber greu trobar-se en aquesta situació. De seguida que ella va marxar, Hassan II va enviar manar buscar a Marràqueix gent que conegués l'obra del poeta. Van trobar el meu pare i dos amics, i a tots tres els van enviar cap al Palau a Rabat. El rei Hassan II els va oferir un convit i els va dir que els donava sis mesos per fer l'obra completa de Ben Brahim, que ja havia traspassat l'any 1954. El pare era professor d'institut aleshores, però el van alliberar de les classes per poder escriure i li van donar molts diners. Em va confessar que amb els altres encarregats de l'edició es van retirar a la muntanya, però durant cinc mesos no van fer res de res, jugaven cartes tot el sant dia. Dues setmanes abans del termini, es van asseure i van escriure tot el poemari: el pare se sabia tots els poemes de memòria...

De fet, el rei no s'estimava el poeta perquè havia cantat la glòria del paixà Al-Glawi, enemic de la monarquia. Durant un nou convit, el rei va demanar al meu pare que recités una poesia on Ben Brahim denigrés o insultés el paixà. Però el pare va respondre que un

La meua és una família de bufons. Durant el protectorat francès, el paixà Al-Glawi era com un rei del Marroc. I l'avi n'era el bufó, de manera literal. L'acompanyava per divertir-lo, ben bé tal com ens ho imaginem. El meu pare també era un bufó i, si soc franc, jo també faig sovint una mica aquest paper. Només que jo només soc un bufó per als meus lectors, no pas d'un rei.

L'ENTREVISTA

poema així no podia pas existir. I, si existís, no l'hauria après perquè va créixer al palau del paixà que sempre havia tractat bé la família. Dient això, es veia a si mateix com a home mort, perquè a Hassan II ningú no li podia parlar d'aquesta manera. Però al monarca li va agradar aquesta mostra de fidelitat al seu mestre. Va fer enviar els altres col·laboradors a casa seva, però el pare es va haver de quedar a prop, per esperar una audiència. Tres dies més tard, el va fer cridar i es va quedar treballant per a ell tota la resta de la seva vida.

I aquesta llarga relació entre el rei i el seu bufó també l'ha descrit literàriament?

A la novel·la *El bufó del rei* (2017) descriu com el pare va arribar a la cort i també com s'hi va imposar! Perquè això és molt, molt difícil. Arreu hi ha pells de plàtan per terra que han deixat per fer-te rrelliscar, hi ha complots. Imagineu-vos totes les intrigues de palau de sempre. Tot

això va passar al segle XX, però la història podria ser ambientada en qualsevol altre segle. Agafem només la primera història, amb la qual arrenca el llibre. També és real, perquè totes les del llibre van passar de debò. De nit, el rei va a espiar la cambra on es guarden els regals que va rebent, però que ni tan sols li interessa obrir. Hi atrapa un esclau que s'està omplint les butxaques amb els tresors. El deixa marxar, simplement, sense cap mena de càstig perquè aquesta és la sobirania d'un rei. Pot fer-te matar o bé perdonar-te la vida. És així com funciona el poder.

Escriu en francès sempre. Per què?

Escric en aquesta llengua sempre perquè he tingut professors que m'han fet estimar el francès. I he tingut professors que m'han fet detestar l'àrab, perquè a través d'aquesta llengua ens transmetien unes actituds retrògrades, fins i tot m'atreviria dir que ens inculcaven el

En el meu món, l'africà, musulmà i àrab, un escriptor no té una posició comparable amb la que tindria a les societats europees. No puc permetre'm mirar-me el melic! Potser tots els que escrivim al món àrab hem assumit la missió quixotesca de voler millorar el que no està bé. Ens sentim amb el deure, els escriptors, de parlar en nom de tots aquells que no tenen veu.

racisme. Detestava aquesta intransigència des que era ben petit. En canvi, els professors de francès em va fer descobrir *El petit príncep*, que em va fer somniar molt. I recordo encara els lloms de les col·leccions dels llibres de lectura, la de color rosa, la petita biblioteca de color verd... A més, per a la meua mare, l'educació era molt important i especialment la lectura. El pare va marxar al Palau quan jo tenia tres anys, ella es va quedar sola amb set fills. Set! Era secretària, treballava en un món d'homes i havia après a lluitar, perquè calia saber-ne. Li diré un secret: la mare és el tema del meu pròxim llibre. Porto la seva fotografia aquí, al mòbil, com a fons de pantalla per anar-me preparant. Va ser una dona excepcional, als quaranta anys es va posar a estudiar perquè no havia anat pràcticament a l'escola. I amb tot això va passar de ser una secretària a ser la responsable de tota l'àrea. De tots nosaltres, la mare n'exigia no abaixar mai els braços. Sempre havíem de ser els primers, sempre, en tot. I realment, les meves tres germanes, són totes tres doctores en literatura i fan classes a la universitat. Tinc un germà petit que és milionari a Nova York. Fins i tot el meu germà que va estar empresonat, ho va estar a la presó més dura del món. Sempre havíem de ser els millors! I és ella que ens va saber donar aquestes ganes de voler anar sempre una mica més enllà.

Com que escriu en francès, els seus llibres deuen ser molt llegits a Europa?

A Europa em llegeixen, des del meu primer llibre. Sempre he tingut moltes traduccions i tinc la sensació que em passo la vida anant a fer presentacions i trobar-me amb els meus lectors d'arreu, talment com va passar ahir [27/10/2023] al festival Kosmopolis del CCCB, on vaig tenir una conversa amb el meu traductor català,

Manuel Forcano. Ha pogut veure vostè mateixa quanta gent ha vingut, i quin era l'ambient. Però també em llegeixen a Marroc perquè els meus llibres estan pràcticament tots traduïts també a l'àrab. A casa soc molt ben acollit, la gent es reconeix dins de les meves històries. Però en el meu món, l'africà, musulmà i àrab, un escriptor no té una posició comparable amb la que tindria a les societats europees. No puc permetre'm mirar-me el melic! Potser tots els que escrivim al món àrab hem assumit la missió quixotesca de voler millorar el que no està bé. Ens sentim amb el deure, els escriptors, de parlar en nom de tots aquells que no tenen veu. I a vegades, ho he de reconèixer, em sento fins a un cert punt empresonat. L'últim llibre, *El meu germà fantasma* (2022), és el primer que té una trama completament inventada. Tots els altres llibres són per explicar la història d'algú i tractar temes com la immigració, el terrorisme i altres assumptes igual de greus.

Per exemple, en la novel·la que Manuel Forcano ha traduït al català, *Carrer del Perdó* (2019), dona veu a un patiment que passa dins de les cases.

En aquest llibre volia donar eines a les dones, mostrar que hi ha camins per sortir-se'n, però la situació que hi descriu és molt dura. Trobo important subratllar de què parlem aquí, perquè en el món àrab, d'això no se'n pot parlar, i és el tema de l'incest. La protagonista del llibre és una noia que havia patit abusos sexuals per part del seu pare des que era petita. Al final, la noia torna a casa seva, va a buscar la germana petita per salvar-la del mateix destí i la troba asseguda a la falda del pare. El problema és que aquestes coses no passen un sol cop, sinó que es poden anar repetint i repetint, si no en parlem. I just ahir em van comunicar que aquesta novel·la també tindrà una versió cinematogràfica.

Amb tots aquests llibres, que tracten temes tan difícils, quina és la intenció de la seva literatura?

El que sempre em passa és que vull arreglar allò que no funciona. La meua primera preocupació és sempre sanear, ajudar, curar. I no només de manera literària, sinó també en realitat, fer feina sobre el terreny. La literatura militant m'avorreix, mai no he pogut llegir llibres amb una tesi massa explícita. Cal fer coses més enllà d'escriure. Després de l'èxit que va tenir la meua novel·la sobre un dels barris més devastats de Casablanca, el barri de Sidi Moumen, que és on es va originar l'atemptat de l'any 2003, una novel·la que també va ser portada al cinema per Nabil Ayouch (París 1969), vaig fundar una xarxa de centres culturals on s'ofereix accés a la cultura a aquests infants desfavorits de manera totalment gratuïta. Cal fer-los sortir del carrer i estimular la seva creativitat i la facilitat d'expressió i l'enginy que tenen. Vaig assistir, en secret, a l'estrena de la pel·lícula *Casablanca beats* (2021) del meu amic Nabil Ayouch al festival de Canes el 2021, que va ser seleccionada per a la competició oficial. En aquesta segona pel·lícula sobre

la barriada de Sidi Moumen, els protagonistes són els joves del centre que es preparen per a un concert de rap. A Canes, els vaig veure com pujaven aquella escalinata! Vaig procurar que ells no em veiessin a mi, però tot i així a la sala em van venir a saludar i em van abraçar un per un. La novel·la *Les estrelles de Sidi Moumen* (2010) parla sobre l'atemptat a Casablanca de l'any 2003, quan catorze joves van sortir de la *bidonville* i es van fer esclatar. Quan passen desgràcies d'aquestes, les condemnem, diem que els perpetradors són uns monstres i s'ha acabat. Però és molt diferent preguntar-se per què ho han fet, tot això. I amb aquesta finalitat, vaig fer l'anàlisi de la situació i vaig explicar pas a pas com es fabrica un *home-bomba*, com se l'aïlla de la seva família i com se li transmet aquesta idea de la puresa, una idea central de la religió musulmana. Se li diu que cada dia s'ha de rentar a consciència, s'ha de vestir, ha de resar, viure una vida sana. Aquests preceptes, que són part de l'islam autèntic, també poden ser abusats, condicionats d'una manera molt diferent. Els joves, que han estat convençuts d'haver d'abandonar la pròpia família, ara s'identifiquen només amb el grup. En aquest estadi, ja poden començar els treballs d'adoctrinament: se'ls mostren vídeos i es glorifiquen les accions dels «salvadors» del món musulmà, del món àrab. Els jueus i els cristians són acusats de conspiració. Arribats a aquest punt, ja són del tot manipulables, es barallen entre ells per qui serà el primer de ser enviat a una acció per mo-

rir. Els van venent la idea del paradís amb les setanta verges... Vaig escriure *Les estrelles de Sidi Moumen* el 2010, però deu anys abans, el 1999, vaig escriure *Caníbals*, una novel·la que parla sobre els nens que volen aconseguir arribar al paradís d'Europa. És la mateixa motivació, és el mateix procés, hi ha les mateixes «màfies» implicades. Per això parlo del «canibalisme», perquè els passadors venen aquests joves com si fossin una mercaderia. Perquè això de somniar d'anar a un paradís només passa en els somnis, només dins del cap. Nosaltres, en el nostres centres, intentem transmetre als infants com se somia d'una manera sensata. Els oferim la cultura, la cultura de la vida, en lloc d'educar-los en la cultura de la mort. En la novel·la, hi ha una escena en què el terrorista entra per primera vegada a l'hotel, que es diu 'El Paradís' en àrab, i és pensa que potser ja ha mort. Tot és bonic, veu dones en bikini, sent música suau, el sol brilla i es pregunta si ja ha estirat el ressort per fer-se explotar, o encara no... Perquè aquests nens realment creixen físicament darrere d'un mur, el que separa el barri de Sidi Moumen. Els infants, per les escales, observen la realitat com si fos un món diferent, inaccessible. Per això, a part de la xarxa de centres que ja hem obert per als joves, acabem de fer també una Acadèmia de les Arts perquè hem de poder formar els professors i els educadors. És a dir, que escric i em mobilitzo en tots aquests camps per sanar, per curar, per fer canviar les coses que no van bé. ■

PER UNA MIRADA LLARGA, SUBSCRIU-TE AL 'PACK' ARA + L'AVENÇ

Un any de L'Avenç amb
11 números +
subscripció anual de
paper i digital a l'ARA
Per ~~363~~ 249 €
Estalvia't 114 €

Des de l'ARA, tot i seguir amb la voràgine de l'actualitat, fomentem la lectura pausada i reflexiva, la idea de pensar històricament, el compromís social i la defensa de la cultura i la identitat catalanes. Per això hem preparat, amb un preu únic ☺, aquesta subscripció conjunta* amb L'Avenç, una revista cultural catalana emblemàtica, nascuda fa 46 anys.

Subscriu-t'hi a d.ara.cat/avenc, escanejant el codi QR o trucant al 93 275 11 10.

*Aquesta promoció inclou la subscripció conjunta de l'ARA i L'Avenç durant el primer any. A partir del segon, la renovació serà independent en cada plataforma amb el seu preu vigent.

ara | **L'AVENÇ**